

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

РАКІТІНА НАТАЛІЯ ОЛЕГІВНА

УДК 339.92:330 (043.3)

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ
КОРПОРАЦІЙ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО БІЗНЕСУ**

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство і
міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

КИЇВ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародного менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України, м. Київ

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Панченко Євген Григорович,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
професор кафедри міжнародного менеджменту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Дергачова Вікторія Вікторівна,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»,
завідувач кафедри менеджменту

кандидат економічних наук, доцент
Полякова Юлія Володимирівна,
Львівський торговельно-економічний університет,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Захист відбудеться «___» червня 2016 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.02 в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд. 203

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49^Г, ауд. 601

Автореферат розісланий «___» травня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук, професор

Л. Л. Антонюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасній глобальній економічній системі прискореного розвитку набувають високотехнологічні сектори, що функціонують за специфічними принципами і конкурентними правилами. Для таких секторів притаманні значні витрати на інноваційну діяльність, висока наукомісткість доданої вартості, динамічність організаційно-структурних змін, що суттєво впливає на корпоративні стратегії розвитку. Переважна частина менеджерів високотехнологічних транснаціональних корпорацій не розглядають виробничу складову як основне джерело конкурентних переваг, а дедалі частіше взагалі передають її на аутсорсинг. Створюються нові моделі управління глобальною конкурентоспроможністю таких ТНК із розрахунком, з одного боку, знизити ризики інвестування у високозатратні виробничі потужності, а з іншого – найбільш ефективно використати інноваційний фактор ринкового лідерства.

Управління конкурентоспроможністю високотехнологічних ТНК закономірно ускладнюється у зв'язку зі скороченням інноваційних циклів, загальнодоступністю до нових технологій, упровадженням новітньої логіки високотехнологічних досліджень і розробок, ускладненням виробничо-логістичних процесів, інформатизацією та віртуалізацією бізнесу, створенням мережевих систем транснаціонального суперництва, фрагментуванням ринків із високими запитами, наростанням глобальної турбулентності.

Посилення конкурентної боротьби українських високотехнологічних компаній як з російським бізнесом, так і з європейським у контексті набуття чинності угоди про зону вільної торгівлі з ЄС, мотивує їх використовувати у своїй діяльності новітні інструменти управління міжнародною конкурентоспроможністю та можливості інтернаціоналізації й глобалізації.

Теоретичні засади і прикладні проблеми конкурентоспроможності міжнародних компаній досліджено у працях таких зарубіжних учених, як І.Ансофф, В.Аньшин, Ч.Д'авені, М.Брун, Дж.Коллінз, Ф.Котлер, Т.Давіла, К.Крістенсен, Дж.Лайкер, М.Портер, О.Пригожин, Г.Саймон, А.Слівотські, Р.Такер, Р.Фатхутдінов, М.Хаммер, Дж.Чампі, Й.Шумпетер, Ю.Яковець. Сформувалася група фахівців провідних західних шкіл бізнесу, які присвячують свої дослідження спеціальним питанням конкурентоспроможності високотехнологічних компаній, зокрема Т.Амбайл, Б.Артур, Дж.Браун, Дж.Волперт, У.Кюммерле, Ч.Морріс, Г.Пізано, Б.Табрізі, Д.Тіс, Дж.Вест, С.Вілрайт, Р.Чоллі, Г.Чезбро, М.Янсїті та інші.

Серед вітчизняних і російських фахівців у сфері конкурентних відносин та конкурентоспроможності слід назвати роботи Л.Антонюк, Ю.Бажала, Я.Базилюк, В.Білошапки, З.Борисенко, З.Варналія, В.Гейця, М.Єрмошенка, Б.Кваснюка, Д.Лук'яненка, А.Никифорова, Т.Орехової, І.Павленко, Є.Панченка, О.Рогача, Л.Руденко-Сударєвої, В.Чужикова, О.Швиданенка та багатьох інших.

Разом із тим, незважаючи на зростання кількості наукових публікацій окремі аспекти міжнародних корпоративних конкурентних відносин потребують подальших досліджень, зокрема це стосується гіперконкуренції. Вирівнювання можливостей посилення конкурентних позицій на глобальних високотехнологічних ринках між великими ТНК, з одного боку, та малим і середнім бізнесом – з іншого, внаслідок революційних зрушень у сфері

інформаційно-комунікаційних технологій потребують удосконалення методології комплексного оцінювання глобальної конкурентоспроможності, процедурних практик управління нею. Нерозв'язаною залишається проблема реалізації конкурентного потенціалу на зарубіжних ринках українських високотехнологічних компаній. Це зумовило вибір теми дисертаційної роботи, її мету, логіку дослідження, завдання, об'єкт, предмет та структуру.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано в рамках міжкафедральної науково-дослідної теми «Стратегії національного розвитку в парадигмі глобальної економічної політики» (номер державної реєстрації 0111U007630) факультету міжнародної економіки і менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Автором особисто досліджено концептуальні засади формування дієвої системи управління конкурентоспроможністю корпорацій до розділу 6 «Імперативи становлення глобального менеджменту» (п.п. 6.2 «Креативно-інноваційний компонент глобального менеджменту»). Положення і висновки роботи є складовою науково-дослідної фундаментальної теми за кошти державного бюджету «Ресурси і моделі конкурентоспроможного розвитку країн в умовах економічної глобалізації: євроінтеграційний проект України» (номер державної реєстрації 0115U002368). Автором особисто підготовлено підрозділ «Інноваційний ресурс глобального економічного розвитку».

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є дослідження умов і факторів, ідентифікація моделей та інструментів управління конкурентоспроможністю високотехнологічних транснаціональних корпорацій, а також пошук та наукове обґрунтування напрямів посилення конкурентних позицій українських підприємств на зарубіжних ринках високотехнологічної продукції за рахунок мобілізації організаційного інтелектуального потенціалу.

Зважаючи на мету й за логікою дослідження (рис. 1) у роботі передбачено виконання таких завдань:

- розкрити особливості міжнародної конкуренції в умовах техноглобалізму;
- дослідити сучасні форми прояву конкурентоспроможності ТНК;
- виявити й оцінити особливості конкурентоспроможності високотехнологічних ТНК;
- охарактеризувати сучасні методики оцінювання конкурентоспроможності високотехнологічних компаній;
- обґрунтувати систему методів та інструментів ефективного управління конкурентоспроможністю ТНК на високотехнологічних глобальних ринках;
- визначити крос-культурну специфіку управління конкурентоспроможністю високотехнологічних компаній у різних країнах;
- узагальнити стратегічні підходи до забезпечення конкурентоспроможності високотехнологічних ТНК;
- ідентифікувати факторів й обґрунтувати напрями виходу українських компаній на зарубіжні ринки високотехнологічної продукції та посилення їхніх позицій на цих ринках.

Об'єктом дослідження є процеси забезпечення міжнародної конкурентоспроможності транснаціональних корпорацій.

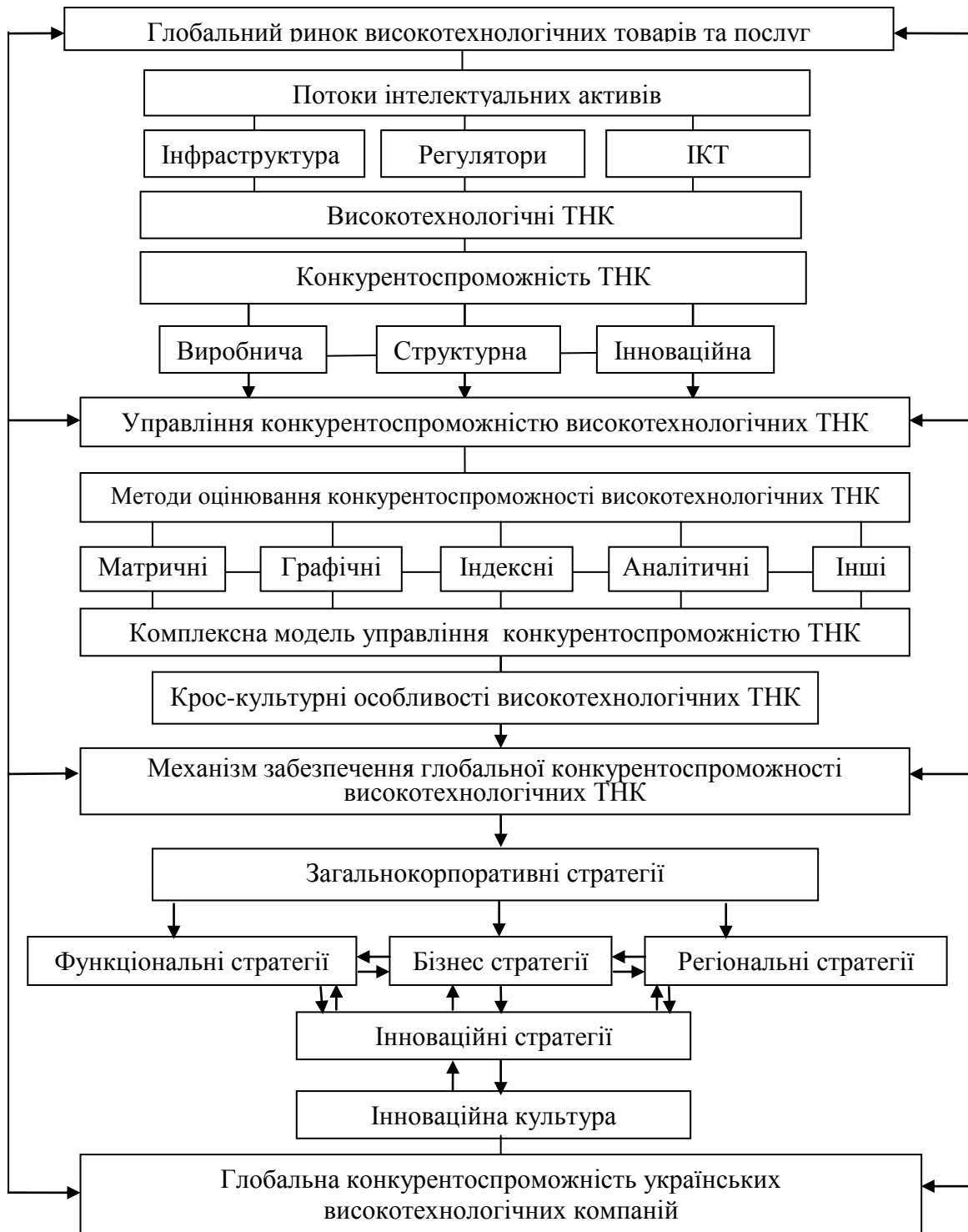

Рис. 1. Логіка дисертаційного дослідження

Предметом дослідження є умови та фактори розвитку моделей управління глобальною конкурентоспроможністю високотехнологічних транснаціональних корпорацій.

Методи дослідження. Методологічне і теоретичне підґрунтя дослідження сформувавши праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених. Дослідження виконане із використанням загальнонаукових та спеціальних методів і прийомів економічного аналізу і синтезу, а саме: історико-логічний метод (під час ідентифікації категорій «конкурент», «конкурентоспроможність», «суперництво», «високотехнологічна продукція» – п. 1.1, 1.2); визначенні факторів посилення ролі

високотехнологічних компаній у глобальному бізнесі – п. 1.3, дослідженні еволюції форм прояву і критеріїв конкурентоспроможності ТНК – п. 1.2); структурно-факторний аналіз економіко-управлінських процесів та явищ (під час дослідження регуляторного впливу міжнародних організацій на захист прав інтелектуальної власності – п. 1.3, обґрунтування системи управління конкурентоспроможністю високотехнологічних компаній – п. 2.2, виявлення перспективних галузей української економіки для виходу на зарубіжні ринки високотехнологічної продукції – п. 3.3); кількісного та якісного порівняння (у процесі оцінювання конкурентоспроможності високотехнологічних компаній – п. 2.1, покраїнового аналізу механізмів посилення конкурентних позицій відповідних компаній на високотехнологічних міжнародних ринках – п. 2.3, стратегій нарощування конкурентоспроможності високотехнологічних компаній – п. 3.1); експертних оцінок (у процесі визначення та порівняння індикаторів турбулентності національних економік – п. 1.1, аналізу інструментів забезпечення глобальної конкурентоспроможності компаній у контексті зменшення негативного впливу турбулентності – п. 3.2, ідентифікації найперспективніших високотехнологічних українських підприємств – п. 3.3); економіко-математичний (під час оцінювання індексів глобальної конкурентоспроможності провідних високотехнологічних компаній – п. 2.1); сценарного прогнозування (при визначенні темпів розвитку високотехнологічних українських компаній на 2016-2030 роки – 3.3).

Джерельною й статистичною базою роботи є монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних учених-економістів, агреговані дані Державної служби статистики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, матеріали й аналітичні звіти міжнародних та вітчизняних організацій – McKinsey; Booz&Co; Strategy One; World Economic Forum and INSEAD; ЮНЕСКО; Проекти ЄС, Інституту економіки та прогнозування НАН України, результати наукових досліджень ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», поточні звіти транснаціональних корпорацій різних країн, ресурси Інтернету.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розкритті новітніх тенденцій та управлінських факторів нарощування глобальної конкурентоспроможності високотехнологічних транснаціональних корпорацій, визначенні стратегічних напрямів і перспектив посилення позицій українських високотехнологічних компаній на зарубіжних ринках.

На захист винесено такі нові наукові положення, розроблені особисто автором:

вперше:

- обґрунтовано структурно-функціональну модель управління глобальною конкурентоспроможністю високотехнологічних транснаціональних корпорацій з визначенням ключових механізмів посилення їхніх конкурентних позицій; систематизовано інструменти управління гіперконкуренцією на глобальних ринках високотехнологічної продукції в турбулентному середовищі з виокремленням: чотирьох модельних майданчиків (якість – витрати, доступ до великих капіталів, патентний захист, часовий розподіл ноу-хау), на яких відбувається ескалація дій компаній, руйнування, кульмінаційний злом; методик

(аналіз чотирьох лінз, структура нових 7 «S», компромісний вибір); конкурентних стратегій галузевих високотехнологічних ТНК (ескалаційна, систематична, максимізаційна, лобіювання, руйнівна, трансформаційна, коопераційна, непередбачувана, довірлива, екологічна, синергетична); це дає змогу конкретизувати використання управлінських функцій (стратегічне прогнозування і планування, організація, процеси, аналіз, мотивація, навчання персоналу) у контексті досягнення сильних глобальних (секторальних) лідерських позицій засобами креативізації менеджменту, стратегічної узгодженості, ментально-ділової інтеграції, мережевої діяльності;

удосконалено:

- етапізацію процесів конкуренто-корпоративної транснаціоналізації за доміантними критеріями: 1) колоніально-сировинних картелів та синдикатів, головним чином Великої Британії та США, які використовували ефект масштабу та доступ до зарубіжних ринків шляхом їх монополізації та державної підтримки урядів країн-метрополій (1870–1914 роки); 2) корпорацій трастового типу військово-технічного спрямування, що отримували відповідні державні замовлення і здійснювали масштабні олігополістичні злиття та поглинання (1914–1950 роки); 3) формування розвинених міжнародних філійних мереж, насамперед американськими, європейськими та японськими компаніями, які завдяки лібералізації міжнародних торговельних відносин вигідно скористалися можливостями прямого іноземного інвестування (1950–1980 роки); 4) універсалізації діяльності ТНК розвинених країн на світових ринках із поглибленою галузевою й географічною диверсифікацією (Азія, Латинська Америка, нові індустріальні країни) шляхом упровадження відповідних моделей бізнесу (піраміди продукції, ланцюга вартості, мультикомпонентних систем, кумулятивного досвіду тощо) (1980–2000 роки); 5) лідерське позиціонування як великих, так і невеликих високотехнологічних компаній завдяки монополізації США, Німеччиною, Японією світового інноваційного потенціалу й опануванням ними зони зростання прибутковості у знаннєвій економіці (після 2000 року);

- аргументацію взаємозв'язку моделей корпоративного управління із особливостями забезпечення глобальної конкурентоспроможності високотехнологічних корпорацій: модель виконавчого менеджменту (США) вирізняється швидким прийняттям рішень щодо зміни конкурентних позицій компаній на світових ринках, що породжує значні ризики зменшення капіталізації; модель акціонерного менеджменту (Велика Британія) дозволяє ретельно враховувати інтереси всіх стейкхолдерів, але зумовлює конфлікти між менеджерами лінійних та функціональних ланок з приводу вибору інструментів управління конкурентоспроможністю; модель урівноваженого менеджменту (Німеччина) позитивно впливає на залучення працівників відділень компанії у різних країнах до оптимізації ключових напрямів та функціональних інструментів посилення конкурентоспроможності; модель консенсусного менеджменту (Японія) ґрунтується на складних і трудомістких процедурах узгодження конкурентних відносин між членами вищого керівництва багатогалузевих кейрецу без серйозних інвестиційних ризиків і конфліктів;

- підходи до розмежування якісних відмінностей у досягненні глобальної конкурентоспроможності диверсифікованих малих та середніх підприємств і

ТНК; аудит дав змогу виявити, по-перше, якісно досконаліше розсіювання показників конкурентоспроможності в лідерській зоні для малого високотехнологічного бізнесу, у порівнянні з ТНК; по-друге, суттєві відмінності пріоритетів конкурентоспроможності (мотивація співробітників, надзвичайна близькість до клієнта та цілеспрямованість для малих і середніх компаній; конкурентні переваги, сподівання на власні сили й добір персоналу – для ТНК); по-третє, втричі менше середньоквадратичне відхилення від оптимальної ефективності діяльності за обраними критеріями для малих та середніх підприємств, ніж для ТНК; це свідчить про реальні перспективи посилення інвестиційної привабливості «прихованих чемпіонів» на світових ринках високотехнологічної продукції та фондових біржах;

дістали подальшого розвитку:

- характеристики високотехнологічних компаній, що, крім високотехнологічних виробничих систем, включає диверсифікований підрозділ досліджень і розробок, та належне фінансування їх – не менш 15% від загальних витрат компанії, висококваліфікований персонал, інноваційний маркетинг; ідентифіковано властиві високотехнологічним компаніям ознаки, найважливішими серед яких є постійне скорочення життєвого циклу товару, фокусування на знаннях й інтелектуальному капіталі, нестабільність розвитку з можливістю як стрімкого зростання, так і падіння ключових показників компанії та рівня їх капіталізації;

- оцінювання тенденцій посилення впливу малих і середніх компаній на високотехнологічних глобальних ринках за рахунок високопродуктивної інноваційної діяльності, формування вузькоспеціалізованих ринкових сегментів, уникнення аутсорсингу і диверсифікації, мобілізації внутрішніх компетенцій, стабільності висококваліфікованого кадрового складу, оптимального поєднання авторитарного і партисипативного стилів керівництва; запропоновано ефективну модель глобального управління конкурентоспроможністю високотехнологічних малих і середніх міжнародних компаній, що включає три сфери регулювання конкурентних позицій – ядро (амбіційні цілі та збалансований менеджмент), внутрішнє поле (незаперечні конкурентні переваги, командна робота, безперервні інновації та мотивовані співробітники), зовнішнє поле (вузькоспеціалізований ринковий фокус, глобальна орієнтація, мобільні оргструктури, міжнародні мережі); малий та середній високотехнологічний бізнес у таких невеликих країнах як, Данія, Австрія, Швейцарія, Люксембург, Тайвань, Південна Корея, Нова Зеландія підвищує рівень інтернаціоналізації глобальних ринків завдяки започаткуванню і нарощуванню зовнішньоекономічних операцій;

- визначення пріоритетних секторів економіки України зі сприятливими перспективами посилення конкурентних позицій на світових високотехнологічних ринках (військово-промисловий комплекс, авіаційно-космічна та інформаційно-комунікаційна галузі, високотехнологічне машинобудування, виробництво нових матеріалів та нанотехнології, фармацевтика та біотехнології) та ключових напрямів державного впливу на цей процес.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення сформульованих автором теоретичних положень, висновків і рекомендацій

полягає в тому, що вони можуть слугувати методологічною базою розроблення стратегії підвищення міжнародної інноваційної конкурентоспроможності українських компаній шляхом використання сучасних моделей інноваційної діяльності провідних транснаціональних корпорацій за умов реальної техноглобалізації. Отримані результати дістали впровадження на загальнодержавному рівні при сценарному прогнозуванні формування національної інноваційної системи України Науково-дослідним економічним інститутом Міністерства економічного розвитку і торгівлі (довідка № 1/84 від 17.04.2014 року). Результати дослідження впроваджено в діяльність корпоративних структур: напрями формування інтегрованої системи управління інноваційною діяльністю та методика оцінювання конкурентних позицій ТОВ «Нестле Україна» (довідка № 08-204 від 15.10.2015 року) та оцінювання корпоративної моделі управління конкурентоспроможністю Компанії П.Ч.А. С.р.л. «СОМАТ» (довідка № 012/15 від 17.09.2015 року). Практичні рекомендації та висновки дисертаційної роботи щодо тенденцій нарощування конкурентоспроможності провідних ТНК та вдосконалення методів консалтингу високотехнологічних компаній було використано в поточній діяльності компанії «Експерт-Холдинг» (довідка № 06-235 від 20.06.2014 року).

Матеріали та результати дослідження впроваджено у навчальний процес ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» під час розроблення робочих програм, науково-методичного забезпечення та викладання дисциплін «Міжнародний менеджмент», проведення міжпредметного тренінгу «Технології крос-культурного менеджменту: адаптація до реального середовища» на факультеті міжнародної економіки та менеджменту (довідка від 17.09.2015 року) та в Українському інституті розвитку фондового ринку в процесі розроблення навчально-методичних матеріалів з курсу «Актуальні проблеми економічної політики в Україні» (довідка № 55/2 від 12.10.2015 року).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, які викладено в дисертаційному дослідженні та виносяться на захист, одержано автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дослідження були викладені та обговорені на п'яти конференціях: міжнародній науково-практичній конференції «Модернізація стратегій економічного розвитку в умовах глобальної нестабільності» (м. Київ, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, 22-23 листопада 2012 р.); XVII міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи економіки в сучасному світі» (м. Київ, Аналітичний центр «Нова економіка», 30 листопада – 1 грудня 2012 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Ринкові економічні механізми сталого розвитку: інноваційне та фінансове забезпечення» (м. Дніпропетровськ, Жешувський університет та Національний гірничий університет, 9-10 травня 2014 р.); International scientific and practical congress «Science engineering and economic paradigm of modern society» (Basel, Switzerland, The International scientific and practical congress of economists and lawyers, June 25, 2014); V міжнародній науково-практичній конференції «Science in the modern information society» (North Charleston, USA, January 26-27, 2015).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковано автором у 10 наукових працях, загальним обсягом 3,7 д.а., з них: 4 – у наукових фахових виданнях, 1 – у зарубіжному виданні, 5 – в інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків. Загальний обсяг роботи – 194 сторінки комп'ютерного тексту. Робота містить 16 рисунків на 9 сторінках, 25 таблиць на 27 сторінках, 30 додатків на 40 сторінках. Список використаних джерел налічує 259 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження, визначено методологічну базу, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів дослідження.

У розділі 1 «Теоретичні засади управління конкурентоспроможністю транснаціональних корпорацій» висвітлено тенденції й особливості розвитку міжнародної конкуренції за умов глобальної турбулентності, досліджено еволюцію та сучасні детермінанти конкурентоспроможності транснаціональних корпорацій, узагальнено й систематизовано особливості віднесення компаній до високотехнологічних та фактори посилення ролі високотехнологічних компаній у глобальному бізнесі.

У дисертації виявлено якісно нові тенденції механізмів конкуренції у високотехнологічних секторах глобальної економіки. За умов глобальної турбулентності обґрунтовано доцільність застосування концепції гіперконкуренції, яка передбачає інтенсивне суперництво між компаніями у швидкозмінюваних умовах на окремих ринках чи секторах економіки. Показано, що цьому сприяє еволюція транснаціоналізації: від експортно-імпоротної сировинної орієнтації, конгломеративної із військовою орієнтацією, виробничо-інвестиційної, консолідаційної до глобальної.

У дисертації ідентифіковано ознаки високотехнологічних компаній, глобальна конкурентоспроможність яких забезпечується розвиненими службами досліджень і розроблень, висококваліфікованим персоналом, потужними інноваційними активами у вигляді патентів, ноу-хау, промислових зразків та інших об'єктів промислової власності, належним обсягом фінансування інноваційної діяльності, вибором ринків продукції зі значною наукомісткістю як щодо обсягів продажу (не менше 2%), так і щодо доданої вартості (не менше 5%). За цими показниками здійснено класифікацію галузей на супервисокотехнологічні, середньовисокотехнологічні, середньонизькотехнологічні та низькотехнологічні рівні.

У роботі показано, що у високотехнологічному бізнесі використовується ланцюг високотехнологічних партнерів – високотехнологічний виробник кінцевої продукції, постачальники високотехнологічних комплектувальних деталей чи матеріалів, споживачі високотехнологічних виробів піонерного типу та інші партнери. За належної взаємодії високотехнологічного бізнесу з іншими секторами суспільства (освітою, наукою, культурою, державною владою) формуються умови для становлення високотехнологічних країн (рис. 2).

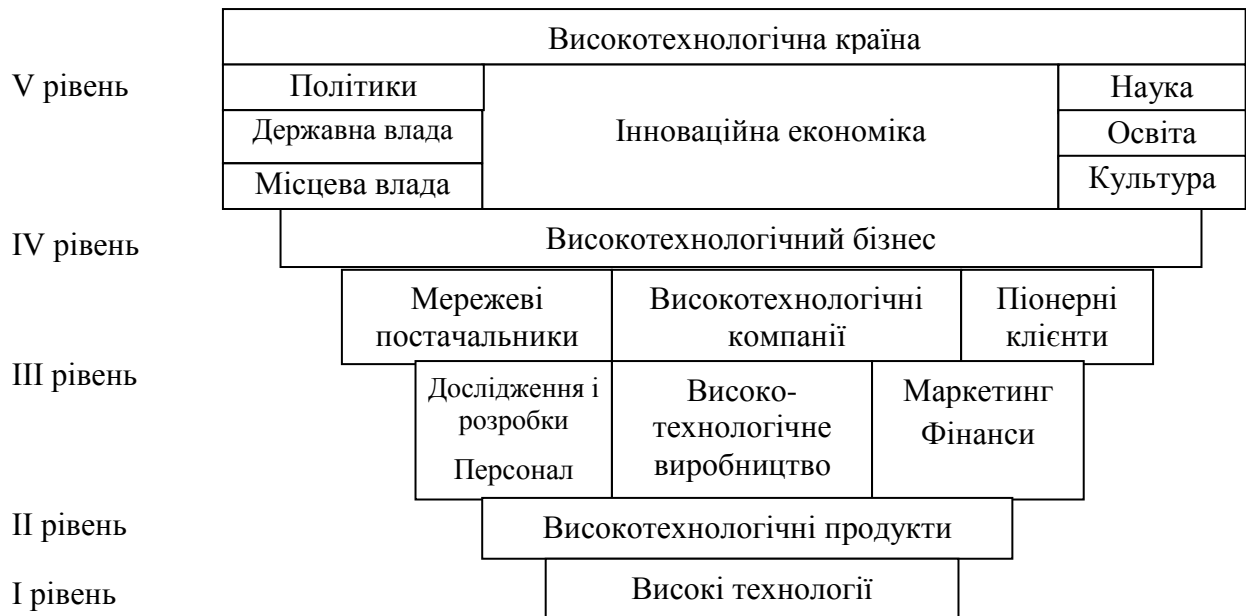

Рис. 2. Основні рівні технологічності економіки

Джерело: авторська розробка.

Окрему увагу приділено аналізу розвитку малих та середніх високотехнологічних компаній, так званих прихованих чемпіонів, які, залишаючись у затінку великих корпорацій непоміченими для конкурентів, забезпечують прискорене зростання експорту на 10% щорічно, конкуруючи з ТНК на глобальних ринках наукомісткої продукції.

У розділі 2 «Розвиток систем управління конкурентоспроможністю високотехнологічних компаній» досліджено сучасні концепції оцінювання та системи управління конкурентоспроможністю високотехнологічних компаній, обґрунтовано використання реінжинірингу в управлінні конкурентоспроможністю високотехнологічних ТНК, проаналізовано крос-культурні особливості управління конкурентоспроможністю високотехнологічних компаній.

У роботі показано, що для комплексного оцінювання рівня конкурентоспроможності ТНК доцільно використовувати модель «багатокутника конкурентоспроможності», складові якої для окремих ТНК наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Зведена таблиця рівня конкурентоспроможності ТНК високотехнологічних галузей у 2014 році

Показники	Apple	Cisco	GE	Microsoft	Novartis	Boeing	KLA Tencor
Сума витрат на дослідження і розробки	0,53	0,55	0,47	1	0,87	0,27	0,05
Ринкова капіталізація	1	0,22	0,41	0,52	0,34	0,15	0,02
Патентний потенціал	0,63	0,32	0,74	1	0,10	0,28	0,03
Частка високотехнологічної продукції у загальному експорті	1	0,86	0,88	0,96	0,47	0,66	0,33
Додана вартість	1	0,39	0,95	0,85	0,56	0,2	0,03
Частка витрат на ДіР у загальних витратах компанії	0,18	0,72	0,19	0,7	0,92	0,18	1
Частка витрат на ДіР у створенні доданої вартості	0,27	0,71	0,25	0,59	0,79	0,68	1
Інтегральний показник	0,66	0,54	0,56	0,8	0,58	0,36	0,35

Джерело: авторська розробка.

Поглиблений аналіз теорії та практик управління інноваційною діяльністю супервисокотехнологічних компаній дає підстави запропонувати структурно-функціональну матричну модель нарощування їх конкурентоспроможності, що включає модернізовані базові управлінські функції в контексті досягнення пріоритетних конкурентних цілей (табл. 2).

У дисертації охарактеризовано модель конкурентоспроможності для середньовисокотехнологічних компаній, у центрі якої перебуває корпоративна інноваційна культура, тісно пов'язана із відповідними стратегічними, фінансовими та мотиваційними механізмами.

Окрему увагу приділено розробленню концепції багаторівневої моделі управління конкурентоспроможністю високотехнологічних малих та середніх компаній («прихованих чемпіонів»), що інтегрує три системно взаємопов'язані складові (рис. 3).

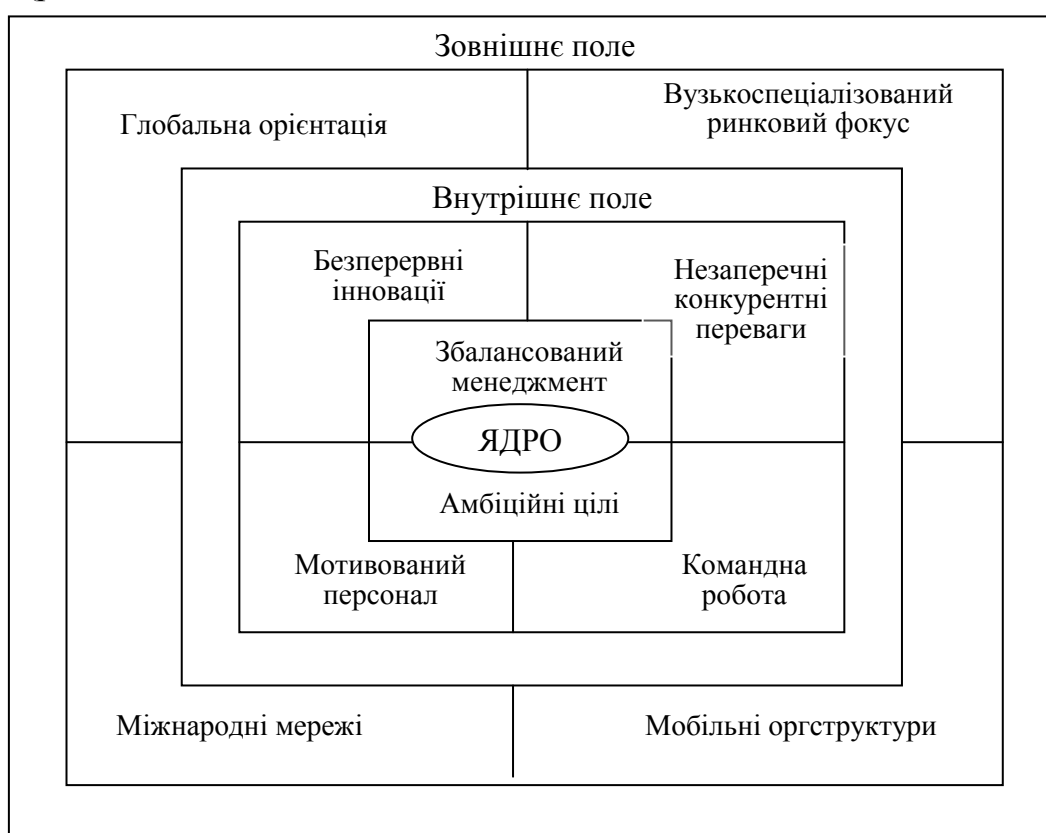

Рис. 3. Модель конкурентоспроможності високотехнологічних «прихованих чемпіонів»

Джерело: розроблено автором

У роботі наголошено, що одним із найважливіших елементів управління конкурентоспроможністю високотехнологічних ТНК на початку нового тисячоліття стає реінжиніринг компаній, що являє собою принципове переосмислення і радикальне перепроєктування бізнес-процесів для кардинального посилення своїх конкурентних позицій на глобальних високотехнологічних ринках. Зазначено також, що найуспішніші в цій сфері ТНК розглядають реінжиніринг як можливість збільшити відрив від конкурентів і перейти до зони зростання прибутку.

**Структурно-функціональна матриця основних інструментів управління глобальною конкурентоспроможністю
супервисокотехнологічних ТНК**

Пріоритетні конкурентні цілі	Модернізовані ділові функції ТНК							
	Моделі	Стратегії	Структури	Процеси	Метрика	Винагорода	Навчання	Культура
Сильні лідерські ринкові позиції	Гіперконкуренції	Виграшні	Інноваційна інтеграція	Генерування ідей	Конкурентні позиції	Збереження роботи	Моделі: - діяти - навчатися	Прозорість влади
Ментально-ділова інтеграція	Радикальної інновації	Підвищеної конкурентоспроможності	Інноваційна рада	Селекція ідей	Інноваційний портфель	Заохочувальні контракти	Внутрішнє навчання	Корпоративні цінності
Стратегічна узгодженість	Напів-радикальних інновацій	Фокусування	Корпоративний венчур	Експеримент	Проектні ресурси	Ціннісно-інноваційні важелі	Побудова компетенцій	Правила ділової поведінки
Креативні цінності	Ціннісні пропозиції	- синергізм - творче руйнування	Фокус на творчості	Правила створення прототипу	Вартісно-часова оцінка	Внутрішнє задоволення	Зовнішнє навчання	Комунікації
Усунення організаційних бар'єрів	Напів-інкрементальна інновація	Аутсорсинг	Структурна платформа	Портфельний план	Стійкість цінностей	Командна винагорода	Гнучкі структури	Готовність до змін
Мережева діяльність	Інкрементальна інновація	Ланцюг створення вартості	Стратегічний альянс, злиття та поглинання	Укладання угоди	Інвестиційні ризики	Горизонтальна винагорода	Мережеві стажування	Національні цінності
Конкурентно-ціннісна параметризація	Технологічні інновації	Диференціації	Ціннісно-групове фокусування	Комерціалізація	Рентабельність інвестування	Залежність «зарплата – продуктивність»	Кейс-метод	Етичні кодекси

Джерело: авторська розробка.

Здійснений у роботі аналіз впливу крос-культурних відмінностей на діяльність компаній дав змогу окреслити особливості чотирьох моделей управління конкурентоспроможністю високотехнологічних ТНК (рис. 4).

Рада директорів	Акціонерний менеджмент (Велика Британія)	Консенсусний менеджмент (Японія)
	<ul style="list-style-type: none"> - SmithKline Beecham - Royal Dutch Shell - British Petroleum 	<ul style="list-style-type: none"> - Sony Corporation - Matsushita Electric - Toyota Motor Corporation
Менеджмент	Виконавчий менеджмент (США)	Урівноважений менеджмент (Німеччина)
	<ul style="list-style-type: none"> - General Electric, IBM - Pfizer Inc. - Microsoft, Apple, HP - Dell Computer - Compaq 	<ul style="list-style-type: none"> - Siemens AG - Daimler AG - BMW AG - BASF SE
	Ринкова капіталізація	Частка ринку (критерії)

Рис. 4. Управлінські моделі конкурентоспроможності ТНК

Джерело: розроблено автором.

Ці моделі відображають практики управління високотехнологічними ТНК залежно від співвідношення, з одного боку, критеріїв конкурентоспроможності (ринкова капіталізація та частка ринку), а з другого – відповідальних суб'єктів прийняття рішень (рада директорів, топ-менеджмент) з урахуванням збалансованих взаємовідносин із ключовими стейкхолдерами.

У розділі 3 «Механізми забезпечення конкурентоспроможності українських високотехнологічних компаній» комплексно охарактеризовано стан і перспективи розвитку високотехнологічних галузей економіки України, показано основні напрями й обґрунтовано шляхи посилення конкурентних позицій українських компаній на високотехнологічних глобальних ринках.

Показано, що Україна сьогодні переважно декларує важливість високотехнологічного шляху розвитку для розв'язання нагальних і перспективних соціально-економічних проблем за стихійного характеру. У національній економіці панують третій і четвертий технологічні уклади із часткою п'ятого та шостого технологічних укладів не більше 5%, тоді як у розвинених країнах вона становить 30-50%. Практично відсутній високотехнологічний експорт, а основні механізми економічного зростання продовжують базуватися на екстенсивних факторах виробництва. Рівень інноваційної активності в Україні становить менше 20%, тоді як середній показник для країн ЄС перевищує 40%, що зумовлює зростання технологічного розриву.

Автором проведено аналіз перспектив і шляхів посилення конкурентних позицій українських компаній на міжнародних високотехнологічних ринках шляхом комплексного стратегічного SWOT-аналізу розвитку основних галузей

національної економіки: військово-промисловий комплекс й авіаційно-космічна галузь (прогноз зростання 13% до 2020 року), інформаційно-комунікаційні технології (8%), створення нових матеріалів та нанотехнологій (7-12%), високотехнологічне машинобудування (6-8%), біотехнології та фармацевтика (5%).

Серед першочергових напрямів державного впливу на посилення конкурентних позицій українських підприємств на глобальних ринках високотехнологічної продукції визначено: подолання несприятливого співвідношення між фінансуванням НДДКР з боку держави та бізнесу (1:1) шляхом нарощування їхнього загального обсягу й підвищення частки бізнесу завдяки використанню венчурного капіталу і державно-приватного партнерства в інноваційній сфері; впровадження системних регулятивних заходів (державні галузеві програми підтримки вітчизняних виробників високотехнологічної продукції та послуг, інвестиційні премії на прибуток у вигляді списання витрат на основне устаткування безпосередньо в рік його придбання, включення у собівартість продукції витрат на дослідження і розробки, модернізація методики визначення собівартості високотехнологічної продукції та послуг). Аргументовано, що принципово важливе значення має створення сучасної інноваційної інфраструктури, що охоплюватиме технологічні парки, бізнес-інкубатори, техніко-впроваджувальні промислово-виробничі особливі зони, високотехнологічні кластери, центри розвитку технологій та енергозбереження.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано новий підхід до реалізації наукового завдання щодо визначення сучасних факторів, детермінанти та моделі забезпечення глобальної конкурентоспроможності високотехнологічних транснаціональних корпорацій. Комплексне дослідження умов та чинників посилення конкурентних позицій ТНК на світових ринках високотехнологічної продукції та послуг дало автору підстави сформулювати такі висновки:

1. Світогосподарський розвиток від середини ХХ століття характеризується не тільки масштабною інтернаціоналізацією з інтенсифікацією виробництва, торговельних та інвестиційних потоків, а й зростанням інноваційної компоненти в корпоративних стратегіях ТНК та випереджальною динамікою монополізації ними високотехнологічних галузей глобальної економіки. ТНК як ключові гравці ринку стали найбільшими продуцентами високотехнологічних товарів та послуг, сконцентрували свою увагу на інноваційній діяльності. Маючи у своєму розпорядженні величезні матеріальні, фінансові, інтелектуальні активи, висококваліфікований персонал, а також завдяки міжнародному науково-технологічному обміну ТНК посилюють свої конкурентні позиції на високотехнологічних сегментах глобального ринку. В умовах гіперконкуренції високотехнологічні ТНК створюють й упроваджують новітні методи управління, бізнес-моделі, креативні інструменти.

2. Провідні транснаціональні корпорації як ключові суб'єкти міжнародного бізнесу стали рушійною силою науково-технологічного розвитку у супервисокотехнологічних галузях. На сьогодні 500 найбільших

високотехнологічних транснаціональних корпорацій реалізують 80% продукції електроніки, 95% фармацевтики та 76% машинобудування. Очікується подальше зростання динаміки високотехнологічного бізнесу ТНК завдяки, з одного боку, інтернаціоналізації та глобалізації науково-технологічної сфери, а з другого – мережизації організаційних структур та інтелектуалізації і креативізації інноваційного менеджменту..

3. Під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників відбулася зміна моделей конкурентних відносин ТНК – від картельно-синдикатної форми кінця ХІХ – початку ХХ століття через трастовий тип відносин (1914-1950) з олігополістичною хвилею міжнародних злиттів та поглинань, мережевий період конкурентоспроможності (1950-1980) з інтенсивним вивезенням капіталу, конгломеративною хвилею злиттів і поглинань, географічну та галузеву диверсифікацію ділових операцій, переміщення «брудних» виробництв у слаборозвинені країни (1980-2000) до початку ХХІ століття функціонування ТНК за умов глобальної конкуренції з переважно мережевим типом відносин.

4. Парадигмальні зміни міжкорпоративних відносин у глобальному висококонкурентному середовищі зумовлені безпрецедентним прогресом у інформаційно-комунікаційній сфері, посиленням нерівномірності розвитку, непередбачуваністю подій та агресивністю поведінки учасників ринку. За таких умов збереження і нарощування конкурентоспроможності ТНК вимагає ефективного використання новітніх інструментів стратегічного аналізу та корпоративного менеджменту, модернізації мотиваційних механізмів створення і культивування інноваційної культури і постійного інноваційного розвитку. При цьому необхідно зважати на зростання турбулентності глобальної економіки, швидкі зміни в геополітиці та геоекономіці.

5. У процесі розвитку високотехнологічні транснаціональні корпорації постійно оновлюють арсенал організаційно-економічних інструментів, що втілюються в різні системи управління глобальною конкурентоспроможністю. Для супервисокотехнологічних компаній склалася структурно-функціональна матрична модель нарощування конкурентних переваг, інструменти якої визначаються, з одного боку, ключовими напрямками посилення позицій ТНК, а з другого – змістом модернізованих ділових функцій – стратегічного планування, організації, мотивації, контролю, корпоративної культури. Модель конкурентоспроможності середньовисокотехнологічних компаній базуються насамперед на корпоративній інноваційній культурі, тісно пов'язаній з місією та стратегічними цілями. При цьому соціокультурні фактори дедалі вагомішими у нарощуванні глобальної конкурентоспроможності високотехнологічних ТНК.

6. Серед сучасних тенденцій розвитку глобального високотехнологічного ринку є посилення тиску на транснаціональні корпорації з боку малих і середній інноваційних компаній, які вирізняються близькістю до клієнтів, володіють неперевершеними внутрішніми компетенціями, уникають створення розгалужених маркетингових служб, забезпечують високу мотивацію кваліфікованих співробітників. Завдяки раціональній та ефективній системі управління конкурентоспроможністю приховані чемпіони Данії, Австрії, Швейцарії, Люксембурга, Тайваню, Південної Кореї, Нової Зеландії і ін. країн

досягають надвисоких темпів зростання та розвитку, забезпечуючи своє лідерство у найбільш прибуткових сегментах високотехнологічних ринків.

7. Навіть потужні високоінтегровані, організаційно й фінансово консолідовані транснаціональні корпорації високотехнологічних секторів із безумовним інноваційним пріоритетом не в змозі реалізувати свій глобальний конкурентний потенціал без продуктивної взаємодії з материнськими країнами і країнами-реципієнтами на засадах державно-приватного стратегічного партнерства, яке, з одного боку, забезпечує ТНК ефективність та позитивну динаміку позицій на світових високотехнологічних ринках, а з другого – створює надійні інституціональні умови для підвищення рівня технологічності національних економік. При цьому необхідно посилювати зв'язки ТНК із регіональними високотехнологічними кластерами, де концентрується глобальний інноваційно-інтелектуальний ресурс. .

8. В оцінках конкурентного потенціалу українських високотехнологічних галузей, за різними методиками оцінювання, ключовими є військово-промисловий комплекс, інформаційно-комунікаційні технології, нові речовини, матеріали і нанотехнології, високотехнологічне машинобудування та «науки про життя» (біомедична інженерія, клітинна медицина, фармацевтика). Включення українських компаній у глобальний трансфер технологій може здійснюватися через створення сучасної інноваційної інфраструктури високотехнологічного спрямування шляхом підвищення ролі національних інститутів розвитку (технологічних та індустріальних парків, бізнес-інкубаторів, техніко-впроваджувальних промислово-виробничих особливих зон, наукових центрів, високотехнологічних кластерів, центрів розвитку технологій та енергозбереження) та підвищення ролі фінансових інститутів розвитку – універсальних і спеціалізованих банків, венчурних і лізингових компаній, інноваційних фондів і агентств регіонального розвитку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Ракітіна Н.О. Високі технології в бізнесі та специфіка функціонування високотехнологічних компаній в умовах посиленої конкуренції / Н.О. Ракітіна // Вісник Академії праці та соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2015. – № 1-2 (152). – С. 95-102 (0,6 д.а.).

2. Ракітіна Н.О. Інноваційне забезпечення конкурентоспроможності компанії / Н.О. Ракітіна // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2014. – Вип. III (55). – С. 115-123 (0,5 д.а.).

3. Ракітіна Н.О. Крос-культурні особливості управління конкурентоспроможністю ТНК / Н.О. Ракітіна // Ринок цінних паперів України. Науковий, виробничо-практичний журнал. – 2015. – № 8 (108). – С. 63-68 (0,4 д.а.).

4. Ракітіна Н.О. Реінжиніринг як необхідність розвитку компанії в сучасному стрімко змінному середовищі / Н.О. Ракітіна // Ринок цінних паперів України. Науковий, виробничо-практичний журнал. – 2014. – № 8 (124). – С. 55-61 (0,6 д.а.).

У зарубіжному виданні:

5. Rakitina N. R&D spending and its influence on MNC's level of innovation / N.Rakitina // Journal L'Association 1901 "SEPIKE". – 2015. – № 8. – P.149-152 (0,4 д.а.).

В інших виданнях:

6. Кантор Н.О. Конкурентоспроможність економіки України на сучасному етапі її розвитку / Н.О.Кантор // «Проблеми та перспективи економіки в сучасному світі»: матеріали науково-практичної конференції, 30 листопада – 1 грудня 2012 р. – К.: Аналітичний центр «Нова економіка», 2012. – С. 22-27 (0,3 д.а.).

7. Ракітіна Н.О. Високі технології як шлях до нового світу бізнесу / Н.О.Ракітіна // Науковий журнал «Молодий вчений». – 2014. – № 4 (07) (151). – С. 113-116 (0,4 д.а.).

8. Ракітіна Н.О. Вплив інформаційної революції на управління конкурентоспроможністю ТНК високотехнологічного бізнесу / Н.О. Ракітіна // International scientific and practical congress «Science engineering and economic paradigm of modern society» 25 червня 2014 р. – Базель, Швейцарія, 2014 – С. 206-208 (0,2 д.а.).

9. Ракітіна Н.О. Інновації як передовий чинник конкурентоспроможності компаній ХХІ століття / Н.О. Ракітіна // «Ринкові економічні механізми сталого розвитку: інноваційне та фінансове забезпечення»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 9-10 травня 2014 р. – Дніпропетровськ: НГУ, 2014. – С.199-200 (0,1 д.а.).

10.Ракітіна Н.О. Инновации – важнейший элемент глобального бизнеса образца ХХІ столетия / Н.О. Ракітіна // Наука в современном информационном обществе: сборник материалов международной научно-практической конференции: (26-27 января 2015 года, North Charleston, USA), 2015. – С. 167-169 (0,2 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Ракітіна Н.О. Конкурентоспроможність транснаціональних корпорацій високотехнологічного бізнесу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – Київ, 2016.

Дисертацію присвячено дослідженню систем управління конкурентоспроможністю транснаціональних корпорацій за умов становлення техноглобалізму.

У дисертації виявлено умови, прояви та особливості конкуренції за умов глобальної турбулентності, розкрито сучасні механізми та інструменти забезпечення конкурентоспроможності високотехнологічних ТНК.

Охарактеризовано сучасні методики оцінювання конкурентоспроможності високотехнологічних компаній та проведено їх систематизацію на підставі узагальнення корпоративних практик. У дисертації запропоновано моделі управління конкурентоспроможністю супервисокотехнологічних,

середньовисокотехнологічних ТНК, а також малих та середніх компаній високотехнологічного бізнесу. Виявлено і комплексно оцінено крос-культурну специфіку конкурентоспроможності високотехнологічних компаній. Обґрунтовано використання процесного підходу у системі управління глобальних компаній високотехнологічного бізнесу.

Обґрунтовано шляхи нарощування конкурентних позицій українських компаній у високотехнологічних сегментах глобального ринку нормативно-правовими, організаційно-регуляторними, фінансовими та мотиваційними інструментами на мікро-, мезо- та макрорівні.

Ключові слова: техноглобалізм, транснаціональні корпорації, високотехнологічний бізнес, гіперконкуренція, глобальна конкурентоспроможність, дослідження та розробки, інноваційні стратегії, корпоративні бізнес-моделі.

АННОТАЦИЯ

Ракитина Н.О. Конкурентоспособность транснациональных корпораций високотехнологического бизнеса. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана». – Киев, 2016.

Диссертация посвящена исследованию систем управления конкурентоспособностью транснациональных корпораций в условиях становления техноглобализма.

В диссертации выявлены условия, проявления и особенности конкуренции в условиях глобальной турбулентности, раскрыты современные механизмы и инструменты обеспечения конкурентоспособности високотехнологических ТНК.

Охарактеризованы современные методики оценки конкурентоспособности високотехнологических компаний и проведена их систематизация на основании обобщения корпоративных практик. В диссертации предложены модели управления конкурентоспособностью супервисокотехнологических, средневисокотехнологических ТНК, а также малых и средних компаний високотехнологического бизнеса. Выявлена и комплексно оценена кросс-культурная специфика конкурентоспособности високотехнологических компаний. Обосновано использование процесного подхода в системе управления глобальных компаний високотехнологического бизнеса.

Обоснованы пути наращивания конкурентных позиций украинских компаний в високотехнологических сегментах глобального рынка нормативно-правовыми, организационно-регуляторными, финансовыми и мотивационными инструментами на микро-, мезо- и макроуровне.

Ключевые слова: техноглобалізм, транснаціональні корпорації, високотехнологічний бізнес, гіперконкуренція, глобальна конкурентоспроможність, дослідження і розробки, інноваційні стратегії, корпоративні бізнес-моделі.

ANNOTATION

Rakitina N.O. The Competitiveness of Multinational Corporations of High Technology Business. – Manuscript.

A Thesis for the Academic Degree of Candidate of Economic Sciences in specialty 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. – SHEE “Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman”. – Kyiv, 2016.

The thesis is devoted to the research of the management systems of competitiveness of multinational corporations in the era of technoglobalism establishment.

The thesis is revealed conditions, consequences and peculiarities of competition in terms of global turbulence, disclosed modern mechanisms and instruments of ensuring the competitiveness of high-tech multinationals.

The main tendencies and peculiarities of global competitiveness of high-tech companies in turbulent global environment conditions are substantiated in the thesis. Among them there are the uneven developments, the unpredictability of events and aggressiveness of market players. This is catalyzed by the rapid technological progress, information revolution, huge amount of innovation, continuing economical growth and hypercompetition, as well as financial markets development, the appearance of new financial instruments and financial markets involvement in the globalization process.

The evolution of generations of multinational corporations, which is demonstrated by five historical development periods: colonial-primary cartels and syndicates (1870th-1914th), military-technical direction trust corporations (1914th - 1950th), production-investment companies with developed international branch network (1950th -1980th), multinationals with planetary market vision (1980th-2000th) and global high-tech companies (after 2000th) is revealed in the thesis. Each of these types of corporations operates on certain theoretical basis, has appropriate competitive advantages and specific tools to implement them.

The cross-cultural peculiarities of competitiveness management in multinationals of various countries are discovered. These differences are divided on two criteria: key competitiveness indicator and key individual responsible for competitiveness. The first criterion such as key competitiveness indicator includes market capitalization and market share, in turn such criterion as key individual responsible for competitiveness includes executive management and board of directors. According to such criteria there are four models of corporate management: executive management model (USA), joint stock management model (United Kingdom), balanced management model (Germany) and consensual management model (Japan).

The integrated systems of competitiveness management based on the experience of key players on high-tech markets are proposed in the thesis. There are three such systems: for super-high-tech multinationals, for medium-high-tech multinationals, as well as for small and medium high-tech companies. The first one (for super-high-tech multinationals) includes key management instruments of strengthening of company competitive positions, which allow concretizing of using basic management functions, such as strategic forecast and planning, organization, processes, metrics, reward, studying and personnel, in context of achieving priority competitive aims, such as strong leadership positions in appropriate sectors, mental-business integration, strategic

coherence, creative values, neutralization of organizational antibodies (resistance), network activity, competitive-valuable parameterization. The second one (for medium-high-tech multinationals) includes the key link (innovation culture) and four peripheral links (strategies, financial mechanisms, motivation and reengineering. The core of the third system (for small and medium high-tech companies) is strong leadership that sets ambitious goals and determines and directs internal competence of the company (reliance on own strength, use of command management, on-going radical and incremental innovation, as well as motivated personnel). All these efforts focused on global orientation on high-tech niche markets by achieving undeniable competitive advantages, proximity to the customer and involvement in international strategic alliances.

Key factors of strengthening of competitive advantages of Ukrainian companies on global markets are indicated in the thesis. The ways of increasing the competitive position of Ukrainian companies in high-tech segments of the global market by statutory, organizational and regulatory, financial and motivational tools on micro, meso and macro level are reasoned in the thesis.

Key words: tehnoglobalism, multinational corporations, high-tech business, hipercompetitiveness, global competitiveness, research and development, innovative strategies, corporate business models.